

F. t. Retsplejelov for Grønland

boer mv. må således henvises til at søge om fri proces efter den særlige bestemmelse i § 255.

Den første betingelse for at kunne få fri proces er i henhold til *stk. 1, nr. 1*, at vedkommende person skal have rimelig grund til at føre proces. Dette indebærer, at der ikke kan meddeles fri proces, hvis det efter en samlet vurdering af sagsgenstandens størrelse og art, omkostningerne ved sagen og udsigten til, at sagen kan vindes, ikke skønnes rimeligt at føre proces.

I tilslutning hertil kræves det efter *stk. 1, nr. 2*, at juridisk bistand må anses for nødvendig til at føre sagen. Denne særlige betingelse skal ses i lyset af, at omkostningerne til en rettergangsfuldmægtigs bistand i reglen er den væsentligste omkostning, som kommer på tale for en part i en civil sag ved de grønlandske domstole. Hertil kommer, at procesformen er indrettet på selvmødere, hvorfor det normalt ikke vil være nødvendigt for en part at lade sig bistå af en rettergangsfuldmægtig, jf. i det hele betænkningens afsnit IX, kap. 5.3.1. Der kan herefter alene antages at være behov for en rettergangsfuldmægtigs bistand, hvis sagen eller omstændighederne omkring den er af en sådan art, at juridisk eller anden særlig indsigt spiller en afgørende rolle for varetagelsen af partens interesser. Dette kan oplagt være tilfældet, hvor sagen er af så kompliceret karakter, at parten i sin egenskab af lægmand ikke selv skønnes at kunne varetage sine interesser. Hensynet til den processuelle balance parterne imellem bør dog også indgå i overvejelserne af, om parten har behov for bistand af en juridisk uddannet rettergangsfuldmægtig. Har den ene part antaget en advokat eller en anden jurist som rettergangsfuldmægtig, kan dette således efter omstændighederne medføre, at en tilsvarende bistand må anses for nødvendig også for modparten. Hvis det ikke efter sagen og partens evne til selv at forestå processen skønnes nødvendigt, kan hensynet til den processuelle balance dog ikke i sig begrunde en tildeling af fri proces. Det bemærkes i denne forbindelse, at retsformanden under alle omstændigheder vil have pligt til at bistå parten med vejledning – eventuelt således, at parten opfordres til at rette henvendelse til retshjælpen for nærmere vejledning. Vejledningsforpligtelsen indebærer i øvrigt også, at en part, der skønnes at have behov for bistand, skal opfordres til at antage en rettergangsfuldmægtig og i forbindelse hermed vejledes om muligheden for at søge om fri proces.

Under hensyn til kravet om, at fri proces alene kan tildeles i tilfælde, hvor juridisk bistand må anses for nødvendig for at føre sagen, forventes det, at kerneområdet for tildeling af fri proces ligesom i dag vil være sager, der på grund af deres komplicerede karakter

skal behandles af en juridisk domstol i 1. instans – dvs. sager, som efter den fremtidige ordning henhører under eller henvises til Retten i Grønland. Det kan dog ikke udelukkes, at der også i visse større eller vanskeligere sager ved kredsretterne kan være grundlag for at meddele fri proces. Som hidtil forventes behovet for fri proces også at kunne komme på tale i ægteskabs- eller forældremyndighedssager, hvor en part – eventuelt som følge af dennes opholdssted – har særligt behov for bistand af en juridisk uddannet rettergangsfuldmægtig.

Endelig er det i medfør af *stk. 1, nr. 3*, en betingelse for tildeling af fri proces, at parten ikke uden at lide væsentlige afsavn kan betale de omkostninger, der er forbundet med at antage en juridisk rettergangsfuldmægtig i sagen.

Af *stk. 2* fremgår det i overensstemmelse med gældende praksis, at en bevilling til fri proces alene omfatter de omkostninger ved sagen, der ikke er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden form for forsikring.

Efter *stk. 3, 1. pkt.*, bemyndiges justitsministeren til at fastsætte regler om, hvornår betingelserne i *stk. 1, nr. 1* (om rimelig grund til at føre proces), og *nr. 3* (om de økonomiske betingelser for fri proces) er opfyldt. Endvidere bestemmes det i *2. pkt.*, at fastsatte indtægts- og beløbsgrænser reguleres hvert år pr. 1. januar, hvilket skal bekendtgøres. Der er ikke som i Danmark fundet grundlag for at udforme en detaljeret regel om fremgangsmåden for reguleringen, men det forudsættes, at fastsættelsen af indtægtsgrænserne finder sted efter lignende kriterier som i Danmark. Der bør dog i denne forbindelse foretages en vurdering af, om der som følge af det højere omkostningsniveau i Grønland er grund til at fastsætte lempeligere indtægtsgrænser end i Danmark.

For så vidt angår kompetencen til at meddele fri proces, foreslås det efter *stk. 4*, at kompetencen til at meddele fri proces til de grønlandske domstole skal høre under Rigsombudsmanden i Grønland. Dette er en ændring i forhold til i dag, hvor landsdommeren ved Grønlands Landsret træffer beslutning om fri proces. Der henvises herom til betænkningens afsnit IX, kap. 5.3.1.

Efter *stk. 5* foreslås det, at kompetencen til at meddele fri proces til sager ved Højesteret skal høre under justitsministeren (Civilstyrelsen).

Der vil være adgang til at indbringe de afgørelser om fri proces, der træffes af Rigsombudsmanden i Grønland, for Justitsministeriet (Civilstyrelsen).